

ZWIĄZEK
POWIATÓW
POLSKICH

Stanowisko
Konwentu Powiatów Województwa Świętokrzyskiego
z dnia 15 października 2021 roku
w sprawie planowanych zmian w zakresie funkcjonowania oświaty
oraz zasad jej finansowania.

Konwent Powiatów Województwa Świętokrzyskiego, wyraża swoje zaniepokojenie pogarszającą się sytuacją finansową samorządów terytorialnych w Polsce oraz brakiem wsparcia ze strony państwa w realizacji zadań w obszarze oświaty. Poważne obawy samorządów i środowisk oświatowych budzą planowane przez resort oświaty zmiany prawa zmierzające m. in. do dalszego ograniczenia samorządnej pozycji organów prowadzących jednostki oświatowe i pozbawienia ich narzędzi realizacji lokalnej i regionalnej polityki oświatowej, ingerencji kuratora oświaty w sferę stosunków pracowniczych (zmiana składu komisji konkursowej wylaniającej kandydata na stanowisko dyrektora szkoły, przyznanie kuratorom kompetencji do wygaszania powierzenia stanowiska dyrektora), czy ograniczenia autonomii szkół, nauczycieli i rodziców (wprowadzenie wymogu uzyskania opinii kuratora oświaty dotyczącej organizacji na terenie szkoły zajęć realizowanych m.in. przez stowarzyszenia).

Niepokój budzi brak działań resortu oświaty mających na celu zwiększenie atrakcyjności zawodu nauczyciela. Proponowane zmiany w systemie wynagradzania nauczycieli budzą ogromny sprzeciw środowisk nauczycielskich i na pewno nie zwiększają atrakcyjności zawodu nauczyciela, a wręcz pogłębiają i tak już stale pogarszającą się sytuację kadrową w jednostkach systemu oświaty. Brak rzetelnych informacji o sposobie finansowania tych zmian, rodzi obawy, że jak dotychczas to jednak samorządy będą musiały pokrywać - w kolejnych latach - skutki finansowe tych zmian.

Oświata to jedno z najważniejszych zadań, jakie wykonują samorządy terytorialne w Polsce, zarówno w aspekcie finansowym, jak i społecznym. Mimo roli, jaką pełni oświata w rozwoju społeczności lokalnych, samorządy terytorialne coraz dotkliwiej odczuwają brak wsparcia ze strony władz centralnych. Z jednej strony władzom lokalnym powierza się coraz więcej kosztownych zadań oświatowych, a z drugiej nie zapewnia się środków finansowych na poziomie umożliwiającym właściwą realizację tych zadań. Stale postępujące ograniczanie decyzyjności samorządów na rzecz władz centralnych prowadzi to do sukcesywnego pozbawiania samorządów władztwa nad procesami w obszarze oświaty i ograniczania ich roli jedynie do obowiązku dopłacania do kosztów utrzymania jednostek oświatowych. W efekcie z roku na rok rośnie dysproporcja pomiędzy wydatkami na realizację zadań oświatowych, a wysokością dochodów wynikających z subwencji oświatowej.

Od wielu lat wydatki ponoszone przez powiaty na zadania oświatowe są znacznie wyższe od subwencji oświatowej. Kolejne lata przynoszą nie tylko sukcesywne spadki dochodów spowodowane zmniejszaniem się liczby uczniów, ale także stale rosnące wydatki spowodowane pandemią COVID-19 i decyzjami władz centralnych (m. in. zapoczątkowana w 2016 r. reforma systemu oświaty, podwyżki wynagrodzeń nauczycieli, wzrost minimalnego wynagrodzenia i rosnące koszty wynagrodzeń pracowników niepedagogicznych, rosnące koszty utrzymania szkół spowodowane znacznym wzrostem inflacji, wzrostem cen energii, wody, gazu, materiałów i usług). Za decyzjami rządu, powodującymi rosnące wydatki, nie idą decyzje skutkujące zwiększeniem dochodów samorządów, które zostały zredukowane nie tylko w wyniku pandemii, ale także z powodu wcześniejszych decyzji rządu (obniżenie stawki podatku od osób fizycznych z 18% na 17%, podniesienie kwoty wolnej od podatku, czy zwolnienie

podatkowe dla osób młodych, zwiększenie minimalnego wynagrodzenia za pracę z wyłączeniem z płacy minimalnej dodatku stażowego), co spowodowało m.in. spadek udziału powiatów w podatku PIT i CIT.

Dramatycznie zwiększające się koszty utrzymania oświaty nie znajdują odzwierciedlenia w algorytmie naliczania subwencji. Dobitym przykładem destrukcyjnych decyzji resortu oświaty są szkoły specjalne. Zmiany prawne wprowadzone w zakresie liczebności oddziałów w tych szkołach doprowadziły je do zapaści finansowej, co stanowi prostą drogę do ich likwidacji i ograniczenia możliwości kształcenia osób niepełnosprawnych. Sytuacji szkół specjalnych nie poprawia także opracowany przez Ministerstwo Edukacji i Nauki dokument pn. *Edukacja dla wszystkich - ramy rozwiązań legislacyjno-organizacyjnych na rzecz wysokiej jakości kształcenia włączającego dla wszystkich osób uczących się*. W bardzo trudnej sytuacji - z powodu niedoszacowania subwencji - znalazły się też szkoły przyszpitalne, czy szkoły specjalne w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych. Kolejnym z wielu przykładów jest tzw. waga na *zadania pozaszkolne powiatowe*: dramatycznie niska, z roku na rok obniżająca się z powodu spadku liczby uczniów, niewspółmierna do ilości zadań, które się w niej mieszczą, nie zapewnia choćby minimalnego pokrycia zadań, które realizują samorządy powiatowe.

Pogarszająca się sytuacja ekonomiczna powiatów zmusi je do ostrych cięć i szukania oszczędności za wszelką cenę. Decyzje te wpłyną z kolei na pogorszenie jakości edukacji oraz na zahamowanie rozwoju i obniżenie poziomu życia lokalnych społeczności we wszystkich obszarach.

Biorąc powyższe pod uwagę wnioskujemy o podjęcie pilnych działań zmierzających do:

- 1) zagwarantowania środków na realizację zadań oświatowych na poziomie nie wpływającym na destrukcję budżetów lokalnych samorządów oraz zrekompensowania dotychczas poniesionych strat,
- 2) zakończenia praktyki narastającego niedoszacowania kwot przekazywanych samorządom na podwyżki płac dla nauczycieli,
- 3) pilnych zmian wpierających finansowe funkcjonowanie szkół specjalnych, szkół przyszpitalnych, szkół specjalnych w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych,
- 4) zaprzestania działań ograniczających autonomię szkół i samorządów,
- 5) pilnych zmian wpierających finansowanie pomocy psychologiczno - pedagogicznej dla dzieci i młodzieży i wsparcie ich po okresie zdalnego nauczania.

Przewodniczący Konwentu
Powiatów Województwa Świętokrzyskiego

Jerzy Kolarz